פרק 5 האומר משקלי עלי

משנה - דף יט.

סוגיא - דף יט. - נושא: מדוע משנתנו נותנת דוגמאות של לפי משקל (כסף וזהב).

סקירה כללית

הסיבה שמשנתנו נותנת דוגמאות של לפי משקל (כסף וזהב) היא משום הדיוק: הא אם לא פירש, אז יכול לפטור את עצמו בכל שהוא (שמוכרים לפי משקל). [1]

---

[1] ראה סוגיא הבאה ליוצא מן הכלל

משנתנו

האומר משקלי עלי נותן משקלו – אם "כסף" כסף ואם "זהב" זהב

דיוק

הא אם לא פירש אז יכול לפטור את עצמו בכל שהוא (שמוכרים לפי משקל).

דוגמא

החידוש: <u>דוגמא</u>	החידוש (מדובר בתת-מקרה ספציפי)
זפת	מדובר במקום שחלק מהאנשים מוכרים זפת לפי משקל וחלקם לפי נפח (עדיין נחשב נמסר לפי משקל).
בצלים	מדובר במקום שלאחר ששוקלים מוסיפים עוד שני בצלים (אינו נחשב שביטל המשקל)

סוגיא - דף יט. - נושא: אם לא פירש אז אם אדם חשוב הוא נותן לפי כבודו

סקירה כללית

הסיפור במשנתנו לגבי ירמטיא בא להשמיענו שבאדם חשוב אף שלא פירש נותן לפי כבודו

סקירה כללית

נודר שאמר "קומתי עלי" חייב לתת שרביט (של זהב, כסף,...) בקומה שלו ועבה מספיק שלא יכפף.

אם אמר "**<u>מלא</u>** קומתי עלי" יש מחלקת האם אין צריך עבה מספיק שלא יכפף.

רקע

במוכר את הבית, בור ודות אינם כלולים.

רבי עקיבא סובר שהמוכר בית צריך לקנות מהלוקח דרך להגיע לבור שלו (כי סובר שמוכר בעין יפה מוכר).

יוצא מן הכלל (שלרבי עקיבא **אינו** צריך לקנות דרך) הוא אם פירש "חוץ מן הבור דדות"

<u>הטעם</u>: רבי עקיבא סובר שהאומר דבר מיותר מתכוון להוסיף משהו (החכמים חולקים עליו).

מקרה- 1

הנודר שאמר "קומתי עלי"

דין

חייב לתת שרביט של קומתו ושאינו נכפף

מקרה- 2

הנודר שאמר "**מלא** קומתי עלי"

(המילה "מלא" מיותרת).

דין - מחלקת

שיטות: <u>מקרים</u>	לפי רבי עקיבא	לפי חכמים
רקע: שיטתו (באומר דבר מיותר, האם מתכוון להוסיף משהו)	מתכוון להוסיף	אינו מתכוון להוסיף
דין	יכול לתת שרביט של קומתו **שנכפף**	חייב לתת שרביט של קומתו **ושאינו** נכפף
טעם	המילה המיותרת "מלא" מורה שהתכוון רק לקומה בלבד	אין משמעות למילה המיותרת
פסק הלכה לפי רב יהודה	✓	

כסוגיא - דף יט.: - נושא: [סטיה] נדר בביטויים שונים שאולי קשורים לקומתו ש"תיקו" מה המשמעות

סקירה כללית

פירוט למטה.

פירוט

המשמעויות האפשריות: / הביטויים	משמעות אחת	משמעות שנייה
עומדי עלי	שרביט בקומתי	?
רוחבי עלי	שרביט רחב כרוחב שלי	שרביט ארוך כרוחב שלי
ישיבתי עלי	שרביט רחב כרוחב ישיבתי	שרביט ארוך כרוחב ישיבתי
עוביי עלי [1]	שרביט רחב כעובי שלי	שרביט ארוך כעובי שלי
הקיפי עלי	שרביט רחב ועבה כהיקף שלי	שרביט נכפף שארוך מספיק להקיף אותי

[1] מקדם לאחור לעומת "רוחבי" שהוא מצד לצד

סוגיא - דף יט: - נושא: האומר משקל ידי עלי – הרחבת מחלקת רבי יהודה ורבי יוסי.

סקירה כללית

בברייתא יש יותר פירוט ממשנתנו במחלקת רבי יוסי ורבי יהודה.

דרך אגב מגדירים הגדרות שונות למונחים "יד "ו"רגל".

מקרה

האומר משקל ידי או רגלי עלי

הגדרה- 1

(למסקנא:)

"יד" כולל עד בית השחי – בהקשר נדרים (בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם)

סטיה

בהקשר תפילין (דאורייתא): הקיבורת

בהקשר קידוש ידיים במקדש (הלכה למשה מסיני): עד מפרק כף היד

הגדרה- 2

"רגל" כולל עד הברך – בהקשר נדרים (בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם)

סטיה

- בהקשר עליה לרגל (דאורייתא): עד הקרסול

- בחליצת יבמה "מעל רגלו" היינו **עד** הברך שהוא "מעל" הקרסול (אבל לא **מעל** הברך שהרי הוא מעל ה"מעל")

דין - מחלקת

- **רבי יוסי** סובר שמשערים מה משקל ידו
- **רבי יהודה** סובר שמבצעים השערה יותר מדוייקת

על ידי בדיקת נפח המים שמוסט על ידי ידו, ולאחר מכן שקילת בשר חמור, עצמות וגידים הדוחים את אותה כמות מים.
(הערה: בשר חמור שוקל כמו בשר אדם.)

משנה - דף יט:

סוגיא - דף יט: - נושא: נדר "דמי ידי עלי" - כיצד שמין את היד שלו

סקירה כללית

פירוט למטה.

משנתנו

מקרה

נדר "דמי ידי עלי"

דין

שמין אותו כמה הוא שוה ביד ובלא יד.

ביאור משנתנו - מחלקת

כיצד שמין את היד שלו?

שיטות:	רבא	אביי
שיטה אחת	כמו בנזיקין: כמה ירידת ערך להימכר כעבד כאשר חסרה לו היד	
קושיא על שיטה אחת		↗ הרי ידו אינה נחתכה (דלא כבנזיקין) ולכן אינו זול כל כך
שיטה שניה	כמה ירידת ערך להימכר כעבד אם ידו שייכת לאדונו הראשון (אינו יכול לשרת את אדונו השני עם אותה יד)	

סקירה כללית

יש סדרה של מקרים שאולי מספיקים להערכה של מי שנדר "דמי עלי"

- כל מקרה יותר מסתבר מקודמו

לכן יש סדרה של "אם תמצא לומר" שזה לא מספיק, אולי מקרה הבא כן יספיק

פירוט

צדדים: / מקרים	מדוע אולי כן מספיק?	מדוע אולי אינו מספיק?
העריכו אותו כבר לנזיקין	הרי הוערך	מעריכין לנזקים עם 3 דיינים אבל לנדרים צריכים הערכה על ידי 10
נדר והעריכו אותו ושוב נדר	הרי הוערך על ידי 10	ולא השביח לאחר הנדר הראשון
נדר ושוב נדר – האם הערכה אחת תספיק	הרי צריכים להעריך אותו עכשיו על שניהם	כיוון שנדר פעמיים בנפרד, נדרשת ההערכה לכל אחד בנפרד
נדר בפעם אחת "שני דמי עלי" – האם הערכה אחת תספיק	הרי היה נדר אחד בלבד	כיוון שהזכיר "שני", נחשב כאילו נדר פעמיים
עשרה העריכו אותו סתם, ולאחר מכן נדר רגיל	הרי נדר פעם אחת והוערך על ידי עשרה	אולי צריכים כוונה להערכה [1]

[1] אין להביא ראיה לכך ממשנה הבאה: "... שאין דמים למתים"

והרי המת כאילו הוערך מחיים כי ידוע שהיה לו שווי מינימלי לפחות

ורואים שזה אינו מספיק

שהנה שונה ששם לא הוערך בפועל (לעומת כן שכן נערך – אומנם ללא כוונה)